WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 2 lipca 2009 r. *

W sprawie C-32/08

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante y nº 1 de Marca Comunitaria (Hiszpania) postanowieniem z dnia 18 stycznia 2008 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 stycznia 2008 r., w postępowaniu:

Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (FEIA)

przeciwko

Cul de Sac Espacio Creativo SL,

Acierta Product & Position SA,

* Język postępowania: hiszpański.

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, M. Ilešič (sprawozdawca), A. Tizzano, A. Borg Barthet i E. Levits, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 29 stycznia 2009 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (FEIA) przez M.J. Sanmartín Sanmartín, abogada,

— w imieniu Cul de Sac Espacio Creativo SL przez O.L. Herrerosa Chica, abogado,

— w imieniu Acierta Product & Position SA przez T. Sánchez Morgadę, abogada,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez I. Rao, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez S. Malynicza, barrister,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez I. Martínez del Peral oraz H. Krämera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 marca 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 14 ust. 1 i 3 oraz art. 88 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. 2002, L 3, s. 1, zwanego dalej „rozporządzeniem").

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania między Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (zwaną dalej „FEIA") i spółkami Cul de Sac Espacio Creativo SL (zwaną dalej „Cul de Sac") i Acierta Product & Position SA (zwaną dalej „Aciertą") mającego za przedmiot prawo własności do wzorów zegarów ściennych.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Z motywu 1 rozporządzenia wynika, że ma ono na celu stworzenie systemu „wzorów wspólnotowych, objętego jednolitą ochroną z jednolitym skutkiem w obrębie całego terytorium Wspólnoty".

4 Motyw 8 rozporządzenia stanowi:

„W konsekwencji bardziej dostępny system ochrony wzoru przystosowany do potrzeb rynku wewnętrznego jest istotny dla przemysłu wspólnotowego".

5 Motyw 9 rozporządzenia stanowi:

„Przepisy prawa materialnego niniejszego rozporządzenia w sprawie prawa dotyczącego wzoru powinny być dostosowane do odpowiednich przepisów dyrektywy [Parlamentu Europejskiego i Rady] 98/71/WE [z dnia 13 października 1998 r. w sprawie prawnej ochrony wzorów (Dz.U. L 289, s. 28)]".

6 Zgodnie z motywem 16 rozporządzenia:

„Niektóre z […] sektorów [przemysłowych we Wspólnocie] tworzą znaczną liczbę wzorów produktów, często o krótkiej żywotności rynkowej, w przypadku których korzystna jest ochrona nieobciążona formalnościami rejestracyjnymi, a okres trwania ochrony ma mniejsze znaczenie. […]”.

7 Motyw 21 rozporządzenia stanowi:

„[…] niezarejestrowanemu wzorowi wspólnotowemu powinno się jednakże zapewnić prawo chroniące wyłącznie przed kopiowaniem. […]”.

8 Motyw 25 rozporządzenia sformułowany jest w sposób następujący:

„Sektory przemysłu wytwarzające znaczną liczbę wzorów o prawdopodobnie krótkiej żywotności, w krótkich okresach czasu, z których tylko niektóre mogą zostać ostatecznie skomercjalizowane, uznają brak rejestracji wzoru wspólnotowego za korzystny. Ponadto istnieje również potrzeba, by sektory te łatwiej mogły skorzystać z rejestracji wzoru wspólnotowego. Dlatego opcja włączenia pewnej liczby wzorów w jeden zbiorowy wniosek zaspokoiłaby tę potrzebę. Jednakże wzory zawarte we wniosku zbiorowym mogą być rozpatrywane niezależnie od siebie do celów […] przydzielenia [przeniesienia praw] […]”.

9 Motyw 31 rozporządzenia stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie nie wyklucza stosowania do wzorów chronionych jako wzory wspólnotowe ustawodawstw o własności przemysłowej lub innych stosownych ustawodawstw państw członkowskich, takich jak odnoszące się do ochrony wzorów nabytej wraz z rejestracją lub odnoszące się do niezarejestrowanych wzorów […]”.

10 Zgodnie z art. 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia:

„Wzór jest chroniony:

a) jako »niezarejestrowany wzór wspólnotowy«, jeżeli jest udostępniany publicznie w sposób przewidziany w niniejszym rozporządzeniu”.

11 Jednocześnie zgodnie z art. 1 ust. 3:

„Wzór wspólnotowy ma jednolity charakter. Jego skutek jest jednakowy w całej Wspólnocie. Nie może być […] przeniesiony […] inaczej niż tylko na całym obszarze Wspólnoty. Niniejszą zasadę stosuje się, o ile nie przewidziano inaczej w niniejszym rozporządzeniu”.

12 Tytuł II rozporządzenia, zatytułowany „Prawo odnoszące się do wzorów", zawiera między innymi sekcję 1, zatytułowaną „Wymagania dotyczące ochrony", obejmującą art. 3–9, sekcję 3, zatytułowaną „Prawo do wzoru wspólnotowego", obejmującą art. 14–18 oraz sekcję 5, zatytułowaną „Unieważnianie", składającą się z art. 24–36.

13 Artykuł 3 lit. a) rozporządzenia definiuje „wzór" jako „postać całego lub części produktu, wynikającą w szczególności z cech linii, konturów, kolorystyki, kształtu, tekstury i/lub materiałów samego produktu i/lub jego ornamentacji".

14 Artykuł 11 ust. 1 rozporządzenia, zatytułowany „Czas trwania ochrony niezarejestrowanego wzoru wspólnotowego", stanowi, co następuje:

„Wzór spełniający wymagania sekcji 1 jest chroniony jako niezarejestrowany wzór wspólnotowy przez okres trzech lat, rozpoczynający się od dnia, w którym został po raz pierwszy udostępniony publicznie".

15 Artykuł 14 ust. 1 i 3 rozporządzenia, zatytułowany „Prawo do wzoru wspólnotowego", stanowi, co następuje:

„1. Prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje twórcy lub jego następcy prawnemu.

[…]

3. Jednakże, w przypadku gdy wzór opracowany jest przez pracownika w wyniku wykonywania jego obowiązków lub wykonywania instrukcji udzielonych przez pracodawcę, prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje pracodawcy, o ile inaczej nie uzgodniono lub nie określono na mocy prawa krajowego".

16 Artykuł 19 ust. 2 rozporządzenia, zatytułowany „Prawa ze wzoru wspólnotowego", stanowi, co następuje:

„Jednakże właściciel niezarejestrowanego wzoru wspólnotowego nabywa prawo zakazu działań wymienionych w ust. 1 wyłącznie w przypadku, jeżeli sporne używanie wynika z naśladowania chronionego wzoru".

17 Artykuł 25 ust. 1 lit. c) rozporządzenia, zatytułowany „Podstawy unieważnienia", stanowi, że wzór wspólnotowy może zostać uznany za nieważny tylko wtedy, gdy „na mocy decyzji sądu właścicielowi prawa nie przysługuje prawo do wzoru wspólnotowego na podstawie art. 14".

18 Artykuł 27 ust. 1 rozporządzenia, zatytułowany „Traktowanie wzorów wspólnotowych jako wzorów krajowych", stanowi:

„Jeżeli art. 28, 29, 30, 31 i 32 nie stanowią inaczej, wzór wspólnotowy jako przedmiot własności traktowany jest w całości i na całym obszarze Wspólnoty tak jak krajowe prawo z wzoru państwa członkowskiego, w którym:

a) właściciel ma swoją siedzibę lub miejsce zamieszkania w dacie dokonywania oceny; lub

b) gdy lit. a) nie stosuje się, właściciel posiada przedsiębiorstwo w dacie dokonania oceny".

19 Tytuł IX rozporządzenia, zatytułowany „Jurysdykcja oraz postępowanie w sprawach dotyczących wzorów wspólnotowych", obejmuje sekcję 2, zatytułowaną „Spory dotyczące naruszenia i ważności wzorów wspólnotowych", w której skład wchodzi art. 88.

20 Artykuł ten, zatytułowany „Prawo właściwe", stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Sądy w sprawach wzorów wspólnotowych stosują przepisy niniejszego rozporządzenia.

2. We wszystkich sprawach nieobjętych zakresem niniejszego rozporządzenia sąd w sprawach wzorów wspólnotowych stosuje przepisy swojego ustawodawstwa krajowego, w tym również swojego prawa prywatnego międzynarodowego".

21 Artykuł 96 ust. 1 rozporządzenia, zatytułowany „Stosunek do innych form ochrony na mocy prawa krajowego", stanowi:

„Przepisy niniejszego rozporządzenia pozostają bez uszczerbku dla przepisów prawa wspólnotowego oraz prawa zainteresowanych państw członkowskich odnoszących się do niezarejestrowanych wzorów […]".

22 Zgodnie z motywem 3 dyrektywy 98/71 ma ona na celu zbliżenie przepisów prawnych państw członkowskich dotyczących prawnej ochrony wzorów.

23 W art. 2 dyrektywy wyjaśnia się, że ma ona zastosowanie między innymi do rejestracji wzorów w centralnych instytucjach zajmujących się własnością przemysłową w państwach członkowskich lub w urzędzie ds. wzorów Beneluksu.

24 Zgodnie z art. 11 ust. 1 lit. c) dyrektywy 98/71:

„Rejestracji odmawia się, a jeśli wzór jest już zarejestrowany, stwierdza się nieważność rejestracji takiego wzoru:

[…]

c) jeśli wnioskujący o zarejestrowanie lub posiadacz prawa z rejestracji wzoru nie posiada do niego uprawnień na mocy prawa państwa członkowskiego […]".

Uregulowania krajowe

25 Ley 20/2003 de Protección Jurídica del Diseño Industrial (ustawa nr 20/2003 w sprawie ochrony prawnej wzorów przemysłowych) z dnia 7 lipca 2003 r. (BOE nr 162 z dnia 8 lipca 2003 r., s. 26348, zwana dalej „LPJDI") obejmuje swoim zakresem wyłącznie wzory zarejestrowane.

26 Artykuł 14 ust. 1 LPJDI stanowi, że „[p]rawo do zarejestrowania wzoru przysługuje twórcy lub jego następcy prawnemu".

27 Artykuł 15 LPJDI, zatytułowany „Wzory opracowane w ramach stosunku pracy lub świadczenia usług", stanowi:

„W przypadku gdy wzór opracowany jest przez pracownika w wyniku wykonywania jego obowiązków lub wykonywania instrukcji udzielonych przez zwierzchnika lub pracodawcę albo przez zleceniobiorcę w ramach świadczenia usługi, prawo do zarejestrowania wzoru przysługuje pracodawcy lub zleceniodawcy, o ile nie uzgodniono inaczej".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

28 FEIA opracowała projekt zatytułowany „D'ARTES", w którego ramach pięćdziesiąt pracowni rzemieślniczych z różnych sektorów mogło na podstawie projektu wzoru opracowanego przez specjalistę z tej dziedziny wytworzyć gamę obiektów w celu wprowadzenia ich na rynek.

29 Spółka AC&G SA (zwana dalej „AC&G") jako komisarz projektu określiła związane z nim warunki merytoryczne i miała za zadanie wyłonienie twórców wzorów i zawarcie z nimi umów.

30 W takim właśnie kontekście AC&G zawarła umowę ustną z Cul de Sac, do której to umowy nie stosuje się przepisów hiszpańskiego kodeksu pracy i zgodnie z którą Cul de Sac miała za zadanie opracowanie wzoru i udzielenie pomocy technicznej rzemieślnikowi w celu wytworzenia przezeń nowej kolekcji produktów. Jako wynagrodzenie za wykonane usługi Cul de Sac otrzymała od AC&G kwotę 1800 EUR netto.

31 Cul de Sac zaprojektowała serię zegarów ściennych (z kukułką), które w ramach projektu D'ARTES zostały wytworzone przez rzemieślnika Verónikę Palomares i zaprezentowane w kwietniu 2005 r. jako kolekcja o nazwie „Santamaría".

32 Następnie Cul de Sac i Acierta wyprodukowały i wprowadziły na rynek zegary z kukułką jako kolekcję o nazwie „TIMELESS".

33 FEIA, uważając, iż zegary te naśladują niezarejestrowane wzory wspólnotowe należące do kolekcji „Santamaría", do której przysługiwały jej prawa z tytułu sprawowania patronatu nad projektem D'ARTES i bycia jego głównym źródłem finansowania oraz ze względu na przeniesienie na nią przez AC&G wyłącznego prawa do korzystania z produktów wytworzonych w ramach pierwszej edycji wspomnianego projektu, wytoczyła przeciwko Cul de Sac i Aciercie powództwo, domagając się tytułem żądania

głównego stwierdzenia naruszenia rzeczonych wzorów wspólnotowych oraz tytułem żądania ewentualnego stwierdzenia dopuszczenia się przez nie czynów nieuczciwej konkurencji.

34 FEIA podnosi w szczególności, że zgodnie z art. 15 LPJDI to jej przysługuje prawo własności do niezarejestrowanych wzorów wspólnotowych odnoszących się do zegarów z kolekcji „Santamaría", ponieważ ich opracowanie przez Cul de Sac stanowiło wykonanie zamówienia złożonego przez AC&G, która działała jako „widoczny" przedstawiciel FEIA w ramach świadczenia usług za wynagrodzeniem.

35 Cul de Sac i Acierta kwestionują twierdzenie, zgodnie z którym AC&G lub FEIA są właścicielami rzeczonych wzorów, i z tego względu kwestionują legitymację czynną FEIA.

36 Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante y nº 1 de Marca Comunitaria uważa, że FEIA mogłaby powoływać się na własność wzorów, których dotyczy postępowanie przed sądem krajowym wyłącznie wtedy, gdyby AC&G, która przeniosła je na nią, sama była właścicielem rzeczonych wzorów.

37 W tych okolicznościach Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante y nº 1 de Marca Comunitaria postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 14 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 należy interpretować w ten sposób, że ma on zastosowanie wyłącznie do wzorów wspólnotowych opracowanych w ramach stosunku pracy, w którym twórca jest związany umową podlegającą prawu pracy, spełniającą kryteria zależności i pracy wykonywanej na rachunek innej osoby? czy też

2) Czy wyrażenia »pracownik« i »pracodawca« użyte w art. 14 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 należy interpretować szeroko, tak by mogły obejmować inne sytuacje niż stosunek pracy, takie jak te, w których na podstawie umowy cywilnej/handlowej (i w konsekwencji bez stosunku zależności, pracy wykonywanej na rachunek innej osoby i stałego charakteru) dana osoba (twórca) zobowiązuje się opracować za określoną cenę wzór na rzecz innej osoby, oraz w konsekwencji, czy należy uznać, że z zastrzeżeniem odmiennych postanowień umownych prawo do tego wzoru przysługuje zleceniodawcy?

3) W przypadku udzielenia na drugie pytanie odpowiedzi przeczącej z uwagi na to, że przypadek wzorów opracowanych w ramach stosunku pracy i przypadek wzorów opracowanych w ramach stosunku, który nie jest stosunkiem pracy, podlegają odmiennemu traktowaniu:

   a) Czy ma zastosowanie ogólna zasada art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 oraz czy w konsekwencji należy uznać, że z zastrzeżeniem odmiennych postanowień umownych prawo do wzorów przysługuje twórcy?

   b) Czy sąd w sprawach wzorów wspólnotowych powinien stosować na mocy odesłania zawartego w art. 88 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002 przepisy ustawodawstwa krajowego odnoszącego się do wzorów?

4) W przypadku gdyby odesłanie do ustawodawstwa krajowego okazało się właściwe, czy zastosowanie prawa krajowego jest możliwe, jeżeli zrównuje ono (jak w przypadku prawa hiszpańskiego) wzory opracowane w ramach stosunku pracy (które z zastrzeżeniem odmiennych postanowień umownych należą do pracodawcy) z wzorami opracowanymi na zlecenie (które z zastrzeżeniem odmiennych postanowień umownych należą do zleceniodawcy)?

5) W przypadku udzielenia na wcześniejsze pytanie odpowiedzi twierdzącej, czy takie rozwiązanie (że z zastrzeżeniem odmiennych postanowień umownych prawo do wzorów przysługuje zleceniodawcy) nie pozostaje w sprzeczności z odpowiedzią przeczącą udzieloną na pytanie drugie?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego, dotyczących zakresu zastosowania art. 14 ust. 3 rozporządzenia

38 W drodze tych pytań, które należy przeanalizować łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 14 ust. 3 rozporządzenia stosuje się także do wzorów wspólnotowych, które opracowane zostały na zlecenie, a co za tym idzie — poza ramami stosunku pracy.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

39 FEIA i rząd Zjednoczonego Królestwa opowiedziały się za stosowaniem art. 14 ust. 3 rozporządzenia także do wzorów opracowanych na zlecenie, uważając, że przepis ten i w szczególności terminy »pracodawca« i »pracownik«, do których się on odnosi, należy interpretować, mając na uwadze nie tylko brzmienie tego przepisu, ale także ogólną strukturę i cele systemu, w który on się wpisuje.

40 Komisja Wspólnot Europejskich, Cul de Sac i Acierta proponują tymczasem, aby stwierdzić, że przepis art. 14 ust. 3 rozporządzenia stosuje się wyłącznie do wzorów opracowanych w ramach stosunku pracy najemnej.

41 Acierta i Komisja zauważają ponadto, że art. 14 ust. 3 rozporządzenia zawiera przepis ustanawiający odstępstwo lub wyjątek od zawartego w ust. 1 tego artykułu przepisu ogólnego, który jako taki nie zezwala ani na dokonywanie wykładni rozszerzającej, ani na stosowanie go w drodze analogii do stanów faktycznych, które nie zostały wyraźnie przewidziane.

42 Komisja uważa wreszcie, że poprawność zaproponowanej wykładni znajduje potwierdzenie w pracach przygotowawczych nad rozporządzeniem i w przebiegu procedury jego przyjęcia oraz że jest ona spójna ze wspólnotowymi i międzynarodowymi uregulowaniami dotyczącymi innych praw własności przemysłowej.

Odpowiedź Trybunału

43 Jak wynika z art. 14 ust. 1 rozporządzenia, prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje twórcy lub jego następcy prawnemu.

44 Natomiast z art. 14 ust. 3 wynika, że prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje pracodawcy, w przypadku gdy wzór opracowany jest przez pracownika w ramach

wykonywania jego obowiązków lub wykonywania instrukcji udzielonych przez pracodawcę, o ile inaczej nie uzgodniono lub nie określono na mocy prawa krajowego.

45 Tak więc należy odrzucić argumentację FEIA i rządu Zjednoczonego Królestwa, zgodnie z którą w szczególności zawarte w tym ustępie terminy „pracownik" i „pracodawca" należy interpretować szeroko, tak aby stosowały się one także do wzorów opracowanych na zlecenie.

46 W tym względzie należy zauważyć, że prawodawca wspólnotowy ustanowił w tym ustępie szczególny system dla wzorów wspólnotowych opracowanych w ramach stosunku pracy.

47 Wynika to w szczególności stąd, że redagując ten ustęp, przy określeniu właściciela wzoru wspólnotowego opracowanego w ramach stosunku pracy zdecydował się on na użycie terminu „pracodawca", a nie terminu o zdecydowanie szerszym zakresie, a mianowicie „zleceniodawca".

48 Z brzmienia art. 14 ust. 3 rozporządzenia wynika ponadto, że „pracodawca" staje się właścicielem wzoru wspólnotowego, w sytuacji gdy wzór ten zostanie opracowany przez „pracownika" w ramach wykonywania jego obowiązków pracowniczych lub też na podstawie instrukcji udzielonych przez pracodawcę.

49 Jeśli chodzi o termin „pracownik«, należy również stwierdzić, że prawodawca wspólnotowy nie zdecydował się na użycie w rzeczonym przepisie terminu o zdecydowanie szerszym zakresie, a mianowicie „zleceniobiorca", w stosunku do

osoby, która opracowuje wzór. Dlatego też termin „pracownik" odnosi się do osoby, która jest podporządkowana „pracodawcy" przy opracowywaniu wzoru wspólnotowego w ramach stosunku pracy.

50 Jeśli chodzi o tę część rzeczonego ustępu, która brzmi: „o ile inaczej nie uzgodniono lub nie określono na mocy prawa krajowego", należy wyjaśnić, że po pierwsze, daje ona stronom możliwość wskazania w umowie o pracę, że „pracownik" jest właścicielem wzoru wspólnotowego, i po drugie, przyznaje państwom członkowskim swobodę ustanowienia w ich przepisach krajowych, że „pracownik" jest właścicielem wzoru wspólnotowego, pod warunkiem że w obydwu tych sytuacjach wzór został opracowany w ramach stosunku pracy.

51 Wynika z tego, że prawodawca wspólnotowy miał zamiar objęcia zakresem szczególnego reżimu prawnego przewidzianego w art. 14 ust. 3 rozporządzenia specyficzne rodzaje stosunków umownych, a mianowicie stosunki pracy, co wyklucza stosowanie tego ustępu do innych stosunków umownych, a więc również takich, które odnoszą się do wzorów wspólnotowych opracowanych na zlecenie.

52 Taka wykładnia znajduje ponadto potwierdzenie w pracach przygotowawczych nad rozporządzeniem.

53 W tym względzie Komisja podnosi, że w uzasadnieniu wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wzorów wspólnotowych [COM(93) 342 wersja ostateczna z dnia 3 grudnia 1993 r.] wyjaśniono, iż w przypadku gdy wzór został opracowany przez pracownika w ramach wykonywania obowiązków ciążących na nim na mocy umowy o pracę, właścicielem tego wzoru wspólnotowego jest pracodawca.

54 Poza tym zdaniem Komisji, co wynika także z pkt 27–32 opinii rzecznika generalnego, wprawdzie sporządzony przez Komisję pierwszy projekt wniosku w sprawie rozporządzenia zawierał oprócz przepisu dotyczącego własności wzoru wspólnotowego opracowanego przez pracownika także wyraźny przepis dotyczący wzoru wspólnotowego opracowanego na zlecenie, jednak drugi z tych przepisów nie został powtórzony w rozporządzeniu.

55 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, że art. 14 ust. 3 rozporządzenia nie stosuje się do wzorów wspólnotowych opracowanych na zlecenie.

W przedmiocie pytania trzeciego lit. a), dotyczącego wykładni art. 14 ust. 1 rozporządzenia

56 W drodze tego pytania sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 14 ust. 1 rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje jego twórcy, o ile nie zostało ono przeniesione w drodze umowy na jego następcę prawnego.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

57 FEIA uważa, że art. 14 rozporządzenia należy w całości interpretować w świetle celów rozporządzenia i przy wzięciu pod uwagę zamiaru prawodawcy, jakim jest uregulowanie tej materii jedynie w zakresie minimalnym. Przywołuje ona w szczególności z jednej strony art. 27, 88 i 96 rozporządzenia, które zawierają odesłanie do przepisów krajowych i dopuszczają ustanowienie w nich dalej idącej ochrony wzorów niż ta, która ustanowiona została w rozporządzeniu, a z drugiej strony motywy 6, 8 i 9

rozporządzenia, w których mowa jest o wymogach związanych z zasadami pomocniczości oraz proporcjonalności i w których wskazuje się na cel polegający na dostosowaniu przepisów materialnych rozporządzenia do odpowiednich przepisów dyrektywy 98/71.

58 FEIA sugeruje ponadto, aby zawarte w art. 14 ust. 1 rozporządzenia termin „następca prawny" interpretować jako odniesienie do różnych możliwych sposobów nabycia praw do wzoru, które przewidziane zostały w przepisach państw członkowskich, włącznie z tym, który przewidziany jest w LPJDI na rzecz osoby będącej zleceniodawcą rzeczonego wzoru.

59 Zdaniem Komisji, Acierty i Cul de Sac art. 14 ust 1 rozporządzenia zawiera ogólny przepis dążący w kierunku przyznania praw do wzoru twórcy tego wzoru. Jedyny wyjątek od tej zasady znajduje się w ust. 3 i dotyczy wyłącznie przypadku wzorów opracowanych przez pracownika w ramach stosunku pracy najemnej. Ich zdaniem w rozporządzeniu nie ma zatem żadnej luki w przedmiocie ustalenia, komu przysługują prawa do wzoru wspólnotowego.

60 Acierta i Cul de Sac wyjaśniają, że prawo do wzoru wspólnotowego może zostać przeniesione na następcę prawnego w drodze umowy.

61 Rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi, że art. 14 ust. 1 rozporządzenia nie obejmuje przypadku odnoszącego się do własności wzoru opracowanego na zlecenie. Ponadto jest on zdania, że państwa członkowskie mogą, zgodnie z motywem 31 rozporządzenia oraz jego art. 88 ust. 2, stosować krajowe przepisy dotyczące niezarejestrowanych wzorów.

Odpowiedź Trybunału

62 Na wstępie należy przypomnieć, że przedstawione w niniejszej sprawie rozważania Trybunału dotyczą wyłącznie sytuacji, gdy z jednej strony mamy do czynienia z niezarejestrowanym wzorem wspólnotowym opracowanym na zlecenie, a z drugiej strony LPJDI nie zrównuje takich wzorów z wzorami opracowanymi w ramach stosunku pracy.

63 Jak wynika ze względów jednolitego stosowania prawa wspólnotowego i zasady równości, treści przepisu prawa wspólnotowego, który nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich, dla określenia jego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Wspólnocie autonomiczną i jednolitą wykładnię, którą należy ustalić, uwzględniając kontekst przepisu i cel danego uregulowania (zob. w szczególności wyroki: z dnia 18 stycznia 1984 r. w sprawie 327/82 Ekro, Rec. s. 107, pkt 11; z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-287/98 Linster, Rec. s. I-6917, pkt 43; z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-316/05 Nokia, Zb.Orz. s. I–12083, pkt 21).

64 Tak jest też w przypadku terminów „twórca" i „następca prawny", które występują w art. 14 rozporządzenia.

65 Gdyby bowiem rzeczone pojęcia miały być interpretowane odmiennie w poszczególnych państwach członkowskich, to przy zaistnieniu takich samych okoliczności mogłoby dojść do tego, że w niektórych państwach prawo do wzoru wspólnotowego przysługiwałoby twórcy, a w innych jego następcy prawnemu. W takiej sytuacji ochrona zagwarantowana rzeczonym wzorom wspólnotowym nie byłaby jednolita na całym terytorium Wspólnoty (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie Nokia, pkt 27).

66 Jest zatem niezbędne, aby wyżej wymienionym pojęciom nadać jednolitą wykładnię we wspólnotowym porządku prawnym.

67 Taka wykładnia znajduje oparcie w motywie 1 rozporządzenia, w którym jest mowa o „[u]jednolicony[m] systemie otrzymywania wzoru wspólnotowego, objęt[ym] jednolitą ochroną z jednolitym skutkiem w obrębie całego terytorium Wspólnoty […]".

68 Z art. 1 ust. 3 rozporządzenia wynika ponadto, że przeniesienie praw do wspomnianych wzorów musi wywoływać skutki na całym obszarze Wspólnoty, o ile w rozporządzeniu nie przewidziano inaczej.

69 Jeśli chodzi bardziej konkretnie o przeniesienie praw do wzoru wspólnotowego z twórcy na jego następcę prawnego w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia, należy stwierdzić, co zasadniczo zauważają FEIA, Cul de sac i Acierta, że możliwość takiego przeniesienia wynika w sposób dorozumiany z brzmienia tego artykułu.

70 Taka interpretacja wynika ponadto w sposób wyraźny z niektórych wersji językowych termin „następca prawny" („ayant droit"), w tym z wersji niemieckiej, polskiej, słoweńskiej, szwedzkiej i angielskiej, w których używa się odpowiednio wyrażeń „Rechtsnachfolger", „następca prawny", „pravni naslednik", „den till vilken rätten har övergått" oraz „successor in title".

71 Takie przeniesienie obejmuje także przeniesienie w drodze umowy.

72 Z prac przygotowawczych nad rozporządzeniem wynika bowiem, jak podkreślił to rzecznik generalny w pkt 46–50 opinii, że twórca może przenieść prawo do wzoru wspólnotowego na swojego następcę prawnego w drodze umowy.

73 Taka wykładnia znajduje oparcie w motywach 8 i 15 rozporządzenia, w których podkreśla się potrzebę przystosowania systemu ochrony wzorów wspólnotowych do potrzeb wszystkich sektorów przemysłowych Wspólnoty.

74 Ponadto dla celów ochrony w szczególności niezarejestrowanych wzorów wspólnotowych niezbędne jest poszanowanie prawa do zakazu kopiowania wzoru, zgodnie z motywem 21 i art. 19 ust. 2 rozporządzenia.

75 Z motywów 16 i 25 rozporządzenia wynika bowiem, że poza przywołanymi w jego motywie 7 twórcami indywidualnymi, także określone sektory przemysłowe Wspólnoty mogą być producentami niezarejestrowanych wzorów wspólnotowych.

76 W takich okolicznościach nie można wykluczyć, jak zauważa zasadniczo także rząd Zjednoczonego Królestwa, że z gospodarczego punktu widzenia następca prawny będzie stroną silniejszą niż twórca i że będzie on dysponował bardziej znacznymi środkami na potrzeby wszczęcia postępowania sądowego w celu uniemożliwienia kopiowania rzeczonych wzorów.

77 Wynika z tego, że wspomniane w motywach 8 i 15 rozporządzenia przystosowanie systemu ochrony wzorów wspólnotowych do potrzeb wszystkich sektorów gospodarki we Wspólnocie poprzez możliwość umownego przeniesienia praw do wzoru wspólnotowego może przyczynić się do osiągnięcia podstawowego celu, jakim jest skuteczne wykonywanie praw związanych ze wzorem wspólnotowym na całym terytorium Wspólnoty, o którym mowa w motywie 29 rozporządzenia.

78 Ponadto zgodnie z motywem 7 rozporządzenia rozszerzona ochrona wzoru przemysłowego nie tylko promuje udział poszczególnych twórców w całokształcie osiągnięć wspólnotowych w tym zakresie, lecz również wspiera innowację i rozwój nowych produktów i inwestycji w ich produkcję.

79 Z powyższego wynika, że możliwość umownego przeniesienia praw do wzoru wspólnotowego z twórcy na jego następcę prawnego w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia jest zgodna zarówno z treścią rzeczonego artykułu, jak i z celami, których osiągnięciu służy wspomniane rozporządzenie.

80 Jednakże to na sądzie krajowym spoczywa zadanie przeanalizowania treści takiej umowy i ustalenia, czy w danym przypadku prawo do niezarejestrowanego wzoru wspólnotowego zostało skutecznie przeniesione z twórcy na jego następcę prawnego.

81 Powyższe rozważania ewidentnie nie stoją na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy w ramach wspomnianej analizy zastosował przepisy odnoszące się do umów w celu ustalenia, komu zgodnie z art. 14 ust. 1 rozporządzenia przysługuje prawo do niezarejestrowanego wzoru wspólnotowego.

82 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na pytanie trzecie lit. a) należy odpowiedzieć, iż w okolicznościach takich jak te, których dotyczy postępowanie przed sądem krajowym, art. 14 ust. 1 rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje twórcy, o ile nie zostało przezeń przeniesione na jego następcę prawnego w drodze umowy.

W przedmiocie pytania trzeciego lit. b) oraz pytań czwartego i piątego

83 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytanie trzecie lit. a) nie ma potrzeby udzielenia odpowiedzi ani na pytanie trzecie lit. b), ani na pytania czwarte i piąte.

W przedmiocie kosztów

84 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 14 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych nie stosuje się do wzorów wspólnotowych opracowanych na zlecenie.**

2) W okolicznościach takich jak te, których dotyczy postępowanie przed sądem krajowym, art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 należy interpretować w ten sposób, że prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje twórcy, o ile nie zostało przezeń przeniesione na jego następcę prawnego w drodze umowy.

Podpisy